

## اخبار انجمن

سه رخداد مهم محور فعالیت‌های انجمن در پاییز ۱۳۹۴ بودند یکی تشکیل گردهمایی سالانه نمایندگان انجمن در دانشگاه‌ها که در مقر قدیمی دانشگاه خوارزمی (تربیت معلم سابق) در خیابان شهید مفتاح در پایان آبان ماه برگزار گردید در این گردهمایی دو برنامه موفق نشست کمیسیون‌های تخصصی و میزگرد «نقد و بررسی آیین‌نامه ارتقاء» برگزار شد. پیامد این میزگرد و به‌عنوان نوعی جمع‌بندی نامه‌ای از طرف رئیس انجمن به وزیر محترم علوم ارسال گشت در این بخش، متن نامه یاد شده، گزارش گردهمایی نمایندگان و گزارش نشست کمیسیون‌های تخصصی می‌آیند:

سرور ارجمند جناب آقای دکتر محمد فرهادی  
مقام محترم وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

احتراماً با عرض سلام‌ها و تحیات جامعه ریاضی کشور،

ضمن تقدیر از زحمات تدوین‌کنندگان آیین‌نامه ارتقاء جدید ابلاغ شده، از آن‌جا که پیش از ابلاغ این آیین‌نامه، فرصت درخواست نظر از دانشگاهیان و انجمن‌های علمی طبق روال معمول وزارت، میسر نشد و در نتیجه افراد و جمعیت‌های دانشگاهی مختلفی در برخورد با برخی مسائل مستحدثه آیین‌نامه جدید غافلگیر شدند «انجمن ریاضی ایران» وظیفه خود دانست تا به طریقی نظرات آحاد جامعه ریاضی کشور را به گوش مسئولین ذیربط برساند. بنابراین این انجمن از طریق نمایندگان خود از بخش‌های ریاضی دانشگاه‌های سراسری کشور درخواست نمود تا نظرات مکتوب خود درباره این آیین‌نامه را پس از طرح در شورای علمی خود به انجمن ریاضی ایران ارسال دارند تا به این ترتیب امکان انعکاس معدل آراء ایشان از طریق انجمن به مراجع رسمی میسر باشد. پس از آن و پس از دریافت نقطه‌نظرات متنوعی از دانشگاه‌های متعدد، میزگردی نیز با عنوان «بررسی آیین‌نامه ارتقاء» برای نقد و بررسی رو در روی این آیین‌نامه در آبان‌ماه سال جاری در دانشگاه خوارزمی تدارک دیده شد که جمعیت قابل توجهی از مدعوین و علاقه‌مندان جامعه ریاضی در آن شرکت کردند و به نحو فعالی مسائل و نگرانی‌های خود را در ارتباط با این آیین‌نامه مطرح و مورد بحث قرار دادند.

حال به استناد این سابقه و پیگیری، انجمن ریاضی ایران وظیفه خود می‌داند تا از باب انعکاس نقد و نظر جامعه ریاضی کشور درباره این موضوع ملی و بسیار مهم نظام دانشگاهی دیدگاه‌های این بخش بزرگ از جامعه علمی کشور را با شما در میان بگذارد تا شاید در فرصت مغتنمی از امکان ویرایش و اصلاح آیین‌نامه ارسالی

دکتر قانع‌راد سخنان بحث برانگیز و قابل تأملی با عنوان «دانش ریاضی در چشم انداز آموزش دو فرهنگی» ایراد کرد. این سخنرانی در فضای پر استقبال و پراز گفت و شنودهای گرم و هیجان انگیزی بر اهل ریاضی معلوم کرد که این جامعه تخصصی خواه ناخواه نقش اجتماعی و تربیتی ویژه‌ای را در مجموعه فرهنگ و سنت‌های آموزشی خود می‌پرورد که هم در کانون نقد و نگاه و هم به شدت حساس است. دکتر قانع‌راد معتقد بود در دنیای امروز نباید آموزش و پرورش ریاضی به ادراک تک لایه‌های محاسبه‌گرانه و کمی‌پذیر جهان (واقعیت موجود یا فرم فیزیکی جهان) محدود شود. به عقیده وی ریاضیات این ظرفیت و وظیفه اجتماعی را دارد که در کنار آموزش و پرورش چنین «زبان سمبلیک تک ساحتی مطلق‌اندیشی» از آن‌جا که در طبیعت بسط خود به «جهان‌های ممکن» هم توجه دارد به تربیت و پرورش درک «فرم شاعرانه جهان» هم به عنوان زبان یا اشاره سمبلیک به دنیاهای ممکن و آرمانی بپردازد. قانع‌راد معتقد بود این دیدگاه چشم‌اندازی از یک آموزش دو فرهنگی را در ریاضیات فراهم می‌کند که موجب می‌شود «ریاضیات تک ساحتی موجود» هموارکننده مسیری نباشد که دنیای ما را بیش از حد در خدمت مهندسیین فاقد قوه ادراکات شاعرانه از جهان قرار می‌دهد. امیدواریم بتوانیم متن کامل این دو سخنرانی را در شماره آینده خبرنامه منتشر کنیم.

## محورهای اصلی

محورهای اصلی این سمینار شش میزگرد پرچالشی بودند که در طی یک روز و نیم سمینار برگزار گردیدند (دو به دو موازی). بی تردید حداقل نتیجه چنین میزگردهای اغلب پرمخاطب پراز پاسخ و پرسشی، تفاهم بیشتر همه بر «فهم بهتر و وسیع‌تر» مسائل و مشکلات موجود در امتداد توسعه علوم ریاضی در کشور بود چیزی که مورد نیاز فراوان همه ماست. البته این فرض که هر چنین گفتگوهایی منجر به حل و فصل مسائل شوند انتظار فوق‌العاده خامی است و چنین تصویری در دورنمای برنامه‌ریزی سمینار هم نبود. انتظار اصلی از این گردهمایی صرفاً گشودن مجال بیشتری بود برای اصل بی جایگزین «گفتگو و همفکری» به عنوان راهکاری برای تصمیم‌سازی‌های جمعی و تکوینی به جای «تک‌گویی‌ها و فردیت‌های» فی‌البداهه بود. یکی از مهم‌ترین محورهای راهگشای توسعه علمی و توسعه علوم ریاضی، گسترش چنین فضاهایی از گفتگو و تعامل مثبت فکری برای نیل به آرمان‌های علمی مشترک است، راهی که این سمینار در حد خود به صورت متمرکز و هدف‌داری، سعی در انجام آبرومندانه آن داشت و به امید خدا بی‌توفیق هم نبود.

این نکات هم مورد توجه قرار گیرند:

۱. واضح است که مسائل حرفه‌ای رشته‌های تخصصی متنوع، گاه مصادیق و تفسیرهای فوق‌العاده متفاوتی با یکدیگر دارند. از این روستاوار است که آیین‌نامه ارتقاء در سمت و سویی تدوین و انشا گردد که فرصت تشخیص و تفکیک رشته‌ها و فعالیت‌ها به مرور بیش از پیش فراهم شود و به‌ویژه فرصت‌های بیشتری را برای انجام هر چه دقیق‌تر وظیفه و مسئولیت ممیزی «هیأت‌های ممیزه» برای فعالیت‌های علمی متنوعی که در چارچوب نظام علمی و دانشگاهی کشور انجام می‌گیرد فراهم آورد. در این صورت در تدوین هر آیین‌نامه جدیدی به صرف نیت ارتقاء استانداردها، سازوکارهای جدید باید به نحوی تغییر یابند که کلیشه‌گرایی‌ها تقویت و تشویق نشوند و توجه به اصالت محتوا و اصالت کیفیت در دستاوردهای علمی بیش از پیش مخدوش نگردد.

۲. با ملاحظه بند ۱، تصمیم‌گیری درباره افزایش قالب و کف امتیازهایی که ممکن است در برخی از رشته‌ها (به استناد مقیاس‌های ملی و حتی بین‌المللی) چندان مهم نباشد اما در برخی از رشته‌ها و گرایش‌ها ممکن است بسیار مخاطره‌آمیز باشد احتیاج به دقت و حساسیت خاصی دارد. جامعه ریاضی کشور افزایش حدود هفتاد تا هشتاد درصدی امتیازهای مورد نیاز برای ارتقاء در بند ۱ از ماده ۳ را موجه و مثبت تلقی نمی‌کند و خواستار تجدید نظر در آن است. به نمایندگی از جانب بسیاری از ریاضی‌کاران خوب کشور مایلیم تصریح کنم که انتشار یک مقاله اصیل ارزنده در رشته ریاضی (به‌طور متوسط) به یک تا دو سال کار و زحمت مستمر نیاز دارد. تکلیف و اجبار الگوهایی که افراد را علی‌رغم میلشان به وادی تکثیر تولیدات بی‌کیفیت علمی بکشاند در شأن یک برنامه‌ریزی راهبردی و قانون‌نویسی ملی نیست.

۳. به رغم اشتیاقی که مدیریت‌های رسمی دانشگاهی برای افزایش دانشجویان دوره‌های دکتری دارند (برای جذب حداکثر اعتبارات مالی) هم اکنون موضع مثبتی در جامعه علمی و ایضا جامعه ریاضی کشور نسبت به قوانینی که افزایش این دسته از دانشجویان را تشویق و حتی الزامی می‌کند وجود ندارد. شرط وتویی موجود در تبصره ۲ ذیل بند ۱۰ از ماده ۳ آیین‌نامه ابلاغی چنین رویکرد صریحی را در پیش گرفته است. پیشنهاد می‌شود این امتیاز به‌عنوان یک شرط وتویی حذف گردد و چاره‌جویی‌های دیگری اندیشیده شود.

۴. هر قانون خوبی نگرشی تدریجی به اصلاح سازوکارهای خود دارد و تغییرات مهم در آن به تدریج تحقق می‌یابند و اجرایی می‌شوند. با توجه به این‌که در مواضع مهم متعددی از آیین‌نامه جدید جهش‌های مهمی رخ داده است این امر ممکن است برخی از افرادی را که به آستانه تحقق شرایط آیین‌نامه پیشین رسیده بودند به مراحل خیلی عقبی پرتاب کند و موجب سلب حقوق ایشان شود. نمونه چنین

جهش‌هایی در تغییر کف امتیازهای پژوهشی بند ۱ از ماده ۳، شرط فارغ‌التحصیل کردن سه دانشجوی دکتری (بدون شرط جایگزین) و شرط چاپ و انتشار دو مقاله پژوهشی به زبان فارسی آمده است. هم‌چنین ضرب‌الاجل اسفند ۹۴ برای افرادی که خود را در طول چند سال آماده ارتقاء با آیین‌نامه جاری کرده‌اند زود هنگام به نظر می‌رسد.

۵. اجباری کردن نگارش مقالات پژوهشی به زبان فارسی در رشته ریاضی در شرایط فعلی اصولاً میسر نیست چه به دلیل فقدان مطلق چنین نشریاتی به زبان فارسی و چه به دلیل فقدان توجیه علمی این کار در مقیاس‌های واقعی و جهانی پژوهش‌های متعارف موجود در این رشته. انتشار مقاله‌های پژوهشی ریاضی در نشریات بین‌المللی در واقع نوعی مشارکت در یک گفتگو و هم‌فکری جهانی پیرامون نوعی از مسائل تحقیقاتی است که در ده‌ای کاملاً متفاوت با سطح و درجه گفتگوهای واقعی ریاضیاتی در حوزه زبان فارسی قرار دارد. تحقق چنین امید و انتظاری درباره انتشارات پژوهش‌های ریاضی به زبان فارسی تنها در امتداد ترسیم یک دورنمای تاریخی و تدریجی طولانی مدت تحقق‌پذیر است نه در امتداد اجبار و تن‌دادن به موادی از یک آیین‌نامه. بنابراین مفاد تبصره ۱۲ ذیل بند ۱ از ماده ۳ دایره تکلیف و اجبار به انتشار مقاله‌های پژوهشی به زبان فارسی در این شرایط جز تحمیل یک تظاهر جمعی و فردی تخریب‌کننده صداقت علمی و فرهنگی بهره علمی و انسانی دیگری ندارد. البته یکی از مقدمات معقول تحقق شرایط واقعی این خواسته در حله نخست گسترش انتشار مقالات ترویجی ریاضی در سطوح متفاوت به زبان فارسی است. در عین حال شاید اگر توجه شود که هم اکنون تنها یک نشریه علمی - ترویجی به زبان فارسی در زمینه ریاضیات در کشور منتشر می‌شود دور از انتظار بودن انتشار ناگهانی مقالات پژوهشی به زبان فارسی را روشن‌تر سازد. بنابراین یک پیشنهاد جایگزین برای این بند انتشار مقالات علمی - ترویجی ریاضی به زبان فارسی است.

۶. هر چند به طریقی باید فعالیت‌های پژوهشی بین‌المللی مشترک در جامعه علمی کشور تشویق و پشتیبانی شود و معمولاً چنین فعالیت‌هایی بهره‌های طبیعی خود را در ارتقاء دامنه و عمق تحقیقات افراد به‌همراه دارند نباید این امر با افزایش متفاوت امتیازهای تعلق گرفته در آیین‌نامه جدید به یک رفتار تظاهری جدل‌پذیر و سؤتفاهم برانگیز بدل شود. بنابراین مفاد تبصره ۱۵ از ذیل بند ۱ از ماده ۳ مثبت و موجه نیست و بخش‌های ممیزی، خود در تشخیص‌های موردی می‌توانند ملاحظات ویژه‌ای را در نظر بگیرند و اعمال کنند.

۷. معمولاً ترتیب نام مقاله‌های پژوهشی در عرف بین‌المللی رشته ریاضی بر حسب ترتیب حروف الفبای انگلیسی نام نویسندگان است و بنا بر عرف و هم طبیعت محتوایی ریاضیات، این ترتیب هیچ دلالتی بر رتبه و نقش و سهم

## گزارشی از ششمین همایش نمایندگان انجمن ریاضی ایران در دانشگاه‌های کشور و سومین همایش کمیسیون‌های تخصصی انجمن ریاضی ایران طاهر قاسمی هنری\*

• ششمین همایش نمایندگان انجمن ریاضی ایران در دانشگاه‌های کشور و سومین همایش کمیسیون‌های تخصصی انجمن ریاضی ایران، روز پنج‌شنبه ۲۸ آبان‌ماه سال ۱۳۹۴ در دانشگاه خوارزمی (ساختمان پروین اعتصامی، سالن ۱۷ شهرپور) برگزار گردید. این مراسم با خوش‌آمدگویی دکتر قاسمی هنری از دانشگاه خوارزمی آغاز شد و سپس رئیس محترم انجمن ریاضی ایران، آقای دکتر دهقان، پس از خوش‌آمدگویی به شرکت‌کنندگان این همایش، به ارائه گزارشی در خصوص عملکرد انجمن ریاضی ایران طی یک سال گذشته پرداختند. سخنران بعدی آقای دکتر سراج‌زاده، معاونت محترم پژوهش و فناوری دانشگاه خوارزمی بودند که ضمن خوش‌آمدگویی و معرفی مختصری از دانشگاه خوارزمی، از فعالیت‌های منسجم و مستمر انجمن ریاضی ایران تقدیر نمودند. سپس آقای دکتر علی رجالی (عضو شورای اجرایی انجمن ریاضی ایران) گزارشی از سمینار علوم ریاضی و چالش‌ها که در آخر مهرماه ۱۳۹۴ در دانشگاه تربیت مدرس برگزار گردید، ارائه دادند.

در مراسم تقدیر از نمایندگان برتر انجمن در دانشگاه‌ها، ابتدا خانم صادقی ضمن بیان معیارهای امتیازدهی به فعالیت‌های نمایندگان انجمن، اسامی بیست نفر از نمایندگان انجمن را که در سال گذشته حائز بیشترین امتیازات بودند، اعلام نمودند. مهم‌ترین این معیارها به شرح زیر اعلام گردید: تعداد اعضای حقیقی انجمن در آن دانشگاه، عضویت حقوقی آن دانشگاه در انجمن، میزان همکاری با خبرنامه انجمن و میزان همکاری و ارتباط با دبیرخانه انجمن.

در نهایت به سه نماینده اول انجمن که حائز بیشترین امتیازات بودند، لوح تقدیری به رسم یادبود تقدیم گردید. این نمایندگان به ترتیب آقایان: دکتر رسول نصر اصفهانی (دانشگاه صنعتی اصفهان)، دکتر احمد صفاپور (دانشگاه ولی عصر رفسنجان) و دکتر قدرت عبادی (دانشگاه تبریز) بودند.

پس از مراسم فوق، همایش نمایندگان انجمن و جلسات کمیسیون‌های تخصصی، که به‌طور جداگانه برگزار شدند، آخرین بخش برنامه‌های پیش از ظهر پنج‌شنبه بود. در همایش نمایندگان در مورد چگونگی عضوگیری بیشتر برای انجمن ریاضی ایران از دانشگاه‌ها و برخی جزئیات برگزاری مسابقه ریاضی دانشجویی کشور در سال ۱۳۹۵ مطرح و مورد بررسی قرار گرفتند. با توجه به تغییر تاریخ برگزاری آزمون ورودی کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۵ و نزدیکی آن به زمان برگزاری مسابقه ریاضی، پیشنهاد شد مسابقه ریاضی سال ۱۳۹۵ در تابستان ۱۳۹۵ برگزار شود. بعد از ظهر روز پنج‌شنبه میزگرد بررسی آیین‌نامه جدید ارتقای اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها برگزار گردید. اعضای این میزگرد آقایان: دکتر

نویسندگان در حقوق ناشی از انتشار مقاله ندارد. به‌ویژه ترتیب نام‌ها در مقاله‌های ناشی از یک فعالیت پژوهشی مابین استاد و دانشجو، گذشته از قاعده اخیر، اصولاً متأثر از یک رابطه و تعهد علمی - اخلاقی ما بین استاد و دانشجو است. متأسفانه در برخی از قوانین منتشره از طرف وزارت علوم ترتیب خاصی از نام نویسندگان برای مقاله‌هایی که حاصل کار مشترک استادان راهنما و دانشجویان است تکلیف می‌شود. این امر به فضای روابط علمی انسانی مابین دانشجویان و استادان لطمه می‌زند. جامعه ریاضی کشور مستدعی است این ملاحظه در قوانین ابلاغی از طرف وزارت از جمله آیین‌نامه ارتقاء رعایت شود.

۸. با توجه به پیوندی که بین شرایط ارتقاء و قوانین استخدامی و تبدیل وضعیت در دانشگاه‌ها موجود است سخت‌تر شدن شرایط ارتقاء به‌طور طبیعی موجب سخت‌تر و پیچیده‌تر شدن شرایط تبدیل وضعیت برای نیروهای جوان و نگران هیأت علمی خواهد بود و این امر به محتوای کیفی کار آموزشی ایشان لطمه می‌زند. بنابراین به نظر می‌رسد که جدا کردن این دو بخش و مستقل کردن شرایط تبدیل وضعیت از شرایط ارتقاء گامی در جهت آرامش روانی فضای اشتغال استادیاران جوان و بهبود کیفیت آموزشی دانشگاه‌ها خواهد بود.

۹. مفاد تبصره ۸ ذیل بند ۱ از ماده ۳ دایر بر محدودیت حداکثر تعداد مقالات مستند به کار یک رساله پایان‌نامه که قابل محاسبه در مجموع امتیازهای وتویی این بند هستند از جامعیت کافی برخوردار نیست و به غیر از تضعیف حقوق اساتیدی که گاهی پنج تا شش سال از تمرکز توجهات و فعالیت‌های پژوهشی خود را برای به ثمر رساندن یک رساله خوب دکتری خرج می‌کنند یک مخاطره محتملش ترویج انشای ضعیف رساله‌ها به نحو است که شامل همه دستاوردهای مربوط به پایان‌نامه‌ها نشود تا در عین حال مصداق مفاد این تبصره نگردد.

با نهایت احترام و ادب

محمدعلی دهقان

رئیس انجمن ریاضی ایران

رونوشت:

جناب آقای دکتر مجتبی شریعتی‌نیاسر معاون محترم آموزشی وزارت عتف

جناب آقای دکتر عبدالرضا باقری مشاور محترم وزیر و رئیس دبیرخانه‌های هیأت امناء و هیأت ممیزه

(در تنظیم و انشای این نامه دکتر امیدعلی کرمرزاده و دکتر مسعود آربین‌نژاد با رئیس انجمن همکاری داشته‌اند.)